

DZIEŁA ANTONIEGO MADEYSKIEGO

W kaplicy Goetzów w kościele parafialnym św. Trójcy w Okocimiu, projektowanym przez architekta Maxa Schwedę znajduje się zespół epitafiów tej rodziny, z których wyróżnia się jedno, poświęcone Janowi II Goetzowi. Autorem owego epitafium, podobnie jak i popiersia pomnikowego Jana Goetza stojącego na skwerku przed główną bramą browaru jest znakomity rzeźbiarz i malarz Antoni Madeyski.

Artysta urodził się 16. października 1862 r. w Fośni Sielskiej, w dawnym powiecie owruckim w guberni wołyńskiej. Po ukończeniu gimnazjum w Żytomierzu, studiował w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie w latach 1883-1885 w pracowniach malarzy: Feliksa Szynamelewskiego, Władysława Łuszczkiewicza, Izzydora Jabłońskiego i pracowni rzeźbiarza Walerego Gadomskiego. Od 1886 r. dalsze studia odbył w Akademii Wiedeńskiej, gdzie przez trzy lata był uczniem E. Hellmera i przez rok K.C. Zumbuscha. Pobyt artysty w Petersburgu (1893-1896) połączony był z podróżami do Paryża, Niemiec, Włoch i na Kaukaz. W 1898 r. Madeyski osiadł na stałe w Rzymie przy Via Belsiana. W roku następnym założył w Rzymie Koło Polskie i bibliotekę polską. Od 1903 r. artysta był częstym gościem książąt Sanguszków w Gumniskach k. Tarnowa, gdzie przebywał niekiedy po kilka miesięcy w roku. W 1914 r., z chwilą wybuchu I wojny światowej artysta przeniósł się do Briarritz w Szwajcarii, a następnie do Pau w Pirenejach. W 1918 r. opuścił Szwajcarię za namową swojego przyjaciela Erazma Pilza i rozpoczął pracę w paryskim Urzędzie Polskim d/s cywilnych przy Komitecie Narodowym Polskim i w biurze werbujo-jennych powrócił do Rzymu, gdzie został członkiem grupy artystycznej "Kapitol", i gdzie zmarł 11 stycznia 1939 r. (pochowany na cmentarzu Campo Verano w grobowcu malarza Aleksandra Gierymskiego.) Z wielu interesujących prac Madeyskiego należy wymienić nagrobek królowej Jadwigi (1902) i króla Władysława Warneńczyka (1906) w katedrze wawelskiej, nagrobek księcia Eustachego Stanisława Sanguszki - marszałka krajowego i namiestnika Galicji (1909) w katedrze tarnowskiej, nagrobki Władysława Hieronima (1906) i Romana Damiana (1924) Sanguszków oraz ołtarzyk (1912) w książęcej kaplicy grobowej na Starym Cmentarzu w Tarnowie, epitafia Eustachego Sanguszki w kaplicy zamkowej w Podhorcach (1909), Zdzisława Czartoryskiego w kościele w Jutrosinie (1912), Kazimierza Skirmunta (1931) i Stefana

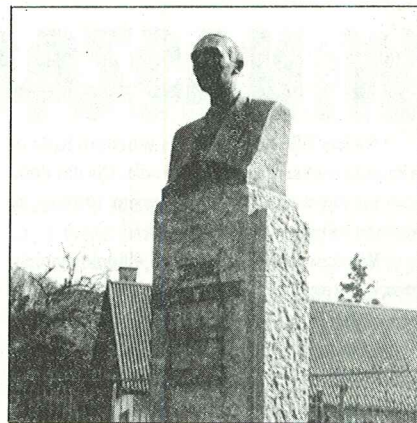
Przeździeckiego w kościele św. Stanisława w Rzymie. Ponadto artysta wykonał płaskorzeźby Mieszka I i Dąbrówki, wizerunki św. Cyryla i Metodego w rzymskim kościele św. Stanisława oraz liczne portrety w tym Jana Matejki w Pałacu Sztuki w Krakowie, Władysława Sanguszki, Aleksandra Gierymskiego (1902, Muzeum Narodowe Kraków), Marii Lendwaldowej w bibliotece kościoła św. Stanisława w Rzymie, Konstancji Sanguszkowej z synem Romanem (1906, Muzeum Okręgowe Tarnów), Romana Sanguszki (1913, tamże), kanclerza Jana Zamoyskiego (1937) w auli Uniwersytetu w Padwie, Mikołaja Kopernika w Polskim Instytucie Papieskim w Rzymie, Jana III Sobieskiego w bazylice św. Antoniego w

fol. J. Głuch

Padwie, a także plakiety i medale m.in. Stefana Batorego (1898), prof. Mariana Sokołowskiego (1903) i gen. Józefa Hallera (1918).

Brak przekazów archiwalnych nie pozwala na dokładne ustalenie, kto polecił baronowi Antoniemu Goetzowi Madeyskiego w celu wykonania wspomnianych prac. Szerokie kontakty A. Goetza, jak i jego ojca z wieloma arystokratycznymi rodami, wskazują, że osobą polecającą artystę był zapewne ostatni właściciel Gumnisk - książę Roman Władysław Sanguszko lub jego matka Konstancja z Zamoyskich Sanguszkowa, dla których Madeyski pracował, a nawet utrzymywał z nimi przyjacielskie kontakty do czasu swej śmierci.

fol. J. Głuch

Epitafium Goetza zostało wykonane w brązie. Jego ozdobą jest wizerunek portretowy Jana II, sygnowany "A. Madeyski Gumniska 1932". Epitafium zostało więc zaprojektowane przez artystę w czasie jego pobytu u Sanguszków w Gumniskach. Natomiast jego odlew w brązie wykonano w zakładzie F. Tieslera w Krakowie. Tablica zaopatrzona jest w następującą inskrypcję: JAN BARON GÓTZ OKOCIMSKI, URODZONY 18 LIPCA 1864, ZMARŁ 24 KWIETNIA 1931. SENATOR RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, SZAMBELAN JEGO ŚWIATOBLIWOŚCI OJCA ŚW. PIUSA XI, PREZES KOŁA POLSKIEGO PARLAMENTU AUSTRIACKIEGO, POSEŁ DO PARLAMENTU AUSTRIACKIEGO, POSEŁ DO SEJMU GALICYJSKIEGO, PREZES ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW, DŁUGOLETNI I OSTATNI MARSZAŁEK RADY POWIATOWEJ W BRZESKU, KOMANDOR ORDERU POLONIA RESTITUTA, ETC, ETC, ETC.

MAŻ PRAWY, W DOBREM NIEPORUSZONY PRAWDZIWY CHRZEŚCIANIN, UBOGICH OJCIEC.

VIR PROBVS, REGICPVE TENAX VERVS CHRISTIANVS PATER PAUPERVM.

Prócz sygnowanego epitafium Madeyski prawdopodobnie wykonał również brązowe popiersie Jana Goetza, ustawione na skwerku przed bramą browaru. W czasie okupacji Niemcy zniszczyli pomnik, lecz popiersie Goetza zostało ukryte przez pracowników zakładu. W początkach lat 80-tych XX w. pomnik powrócił na swoje dawne miejsce.

Związki Goetzów z A. Madeyskim, do tej pory nie dostrzeżone przez monografistów artysty są interesującym przyczynkiem do jego artystycznej biografii.

J. W.